FRANČU DĀRZA APZAĻUMOŠANAS SKAIDROJOŠS APRAKSTS

Alūksnes muižas parka apstādījumu risinājumi ir izstrādāti pamatojoties uz Alūksnes muižas parka galvenās ieejas labiekārtojuma plānojuma. Apstādījumu risinājumi ir izstrādāti izmaiņu būvprojekta A kārtai, B kārtai, C kārtai un D kārtai. Katrai dobei ir izstrādāts dobes apzaļumošanas plāns. Katras dobes augu sortimenta specifikācija ir dota atsevišķā tabulā. Katras kārtas apzaļumošanas apjomi ir doti atsevišķā Apzaļumošanas darbu tabulā.

Franču dārzs (D kārta).

Franču dārzs ir baroka parka izplatītākais paveids, kas turpina itāļu renesanses dārzu veidošanas tradīciju, demonstrējot cilvēka absolūto varu pār dabu. Parks ir orientēts uz pils ēku kā konceptuālo plānojuma centru, tas ir ģeometriski plānots, tā stādījumi, krūmi un koki ir apcirpti iepriekšnoteiktās ģeometriskās formās. Dārza kompozīcijas pamatā ir proporcionalitāte un kompozīcijas skaidrība.

Visi dārzi savos pirmsākumos ir bijuši paredzēti ārstniecības un garšaugu vajadzībām. Ņemot vērā, ka vēsturiskie materiāli par Alūksnes muižas regulāro dārzu līdz mūsu dienām nav saglabājušies, dārzs veidots mūsdienīgs, ievērojot regulāro dārzu veidošanas tradīcijas un pamatprincipus. Parka priekšlaukuma plānojums risināts vienotā sistēmā ar parka galvenās ieejas vizuālo akcentu – Ampīra stila vārtiem un tiltiņu, kam pakārtots dārzs ar regulāri izvietotām dobēm, kuras ietver mūžzaļā bukša (Buxus sempervirens) dzīvžogi. Šāda tipa dzīvžogs ir stilistiski vispiemērotākais zemam, cirptam dzīvžogam.

Dārza centrālajā dobē vertikālajam akcentam izvēlēts pavasarī, pirms lapu plaukšanas, agri ziedošais ķirsis(Prunus x yedoensis). Dārza centrālā daļa akcentēta ar dažādu šķirņu rožu stādījumu, kuras sajaucas centrālajā dobē, radot neparastus krāsu salikumus. Četras krāsas rozes dārza centrā simbolizē Latvijas četrus gadalaikus. Rozes šķirne ''Bad Birnbach'' uzplaukst rozā, simbolizējot pavasari – dabā viss mostas un plaukst. Roze ''Bordeaux'' zied sarkanā krāsā, simbolizē vasaru – viskošāko no gadalaikiem. Rudens iekrāsojas oranžs ar rozes šķirni ''Marigold Sweet Dream'', bet ziemas baltumu atspoguļo rozes šķirne ''Alabaster''. Rožu stādījumu krāsām tiek pakārtotas arī pieguļošo ziemciešu dobes toņu kompozīcija. Pārējo, centrālajai daļai pakārtoto, dobju sortiments veidots no ziemcietēm, kuru pamatā ir aromātiskie augi, garšaugi un bišaugi, kas papildināti ar atbilstošas krāsas izturīgiem ziemciešu stādījumiem. Kā vertikālais akcents pārējās dobēs plānoti Rietumu tūja šķirnes ''Smaragd'' cirpti un veidoti kociņi (Thuja occidentalis 'Smaragd'), kas simetriski izvietoti dārza platībā, veidojot dārza vertikālo telpu.

Lai dārza ziedēšana būtu nepārtraukta visu sezonu, ziemciešu sortimentu plānots papildināt ar košām vasaras puķēm ziemciešu toņos. Piedāvātais vasaras puķu sortiments var tikt mainīts, pieskaņojot to sezonālajiem augiem pilsētā, līdz ar ko dārzs var iegūt citu toņkārtu un raksturu.

Ātrāku pavasara ziedēšanu dārzs iegūs ar plānotajām sīpolpuķēm – kamasijas šķirne 'Caerulea', kas izvietotas apdobēs ap kokiem. Stādījumi papildināti ar dekoratīvajiem sīpoliem 'Mount Everest' dārza centrālajā daļā, kas radīs viegluma un gaisīguma noskaņu, un dekoratīvā sīpola šķirni 'Allium 'Dutchman' dārza sākumā.

Gandrīz katra dobe ir nedaudz atšķirīga sortimenta ziņā, lai radītu apmeklētāju interesi pieiet tuvāk, aplūkot, pasmaržot, priecāties par augu daudzveidību un krāsu dažādos gadalaikos.

Apaļo laukumu ap Alūksnes muižas parka vēsturisko objektu "Kanovas vāze" (A kārta), kas atrodas Franču dārzā, ir paredzēts daļēji aptvert ar parka rožu šķirnes''Louise Bugnet''

(Rosa rugosa ''Louise Bugnet'') stādījumu, kas ar tumšo lapojumu un balto ziedu krāsu radīs piemērotu fonu "Kanovas vāzes" pelēkā granīta postamentam un vāzes marmora kopijai.

Priekšlaukuma apstādījumi (B kārta).

Priekšlaukuma solu augu kastes.

Priekšlaukuma solu augu kastēs ir paredzēts stādīt rietumu tūjas šķirni (Thuja occidentalis 'Mr.Bowling Ball') ar lodveida vainagu, bet zemsedzē laimiņu (Sedum hybridum 'Lemon Ball '), kas veidos koši zaļu fonu tūjām. Zemsedze ir jāatjauno katru gadu(viengadīgs lakstaugs). Augsnes substrātu sagatavo, auglīgajai augsnei pievienojot lapu kompostu ~20% un kūdru ~20%, jo PH līmenim ir jābūt 4,5 – 5,5. Tūju stādīšanas attālumus 50cm, laimiņi jāizvieto pamīšus starp tūjām. Stādījumiem augu traukos nepieciešama papildus laistīšana un mēslošana, jo augsnei ir lielāka iespēja izžūt.

Ampīra stila vārtu un tiltiņa apstādījumi (C kārta).

Alūksnes muižas parka vēsturisko objektu "Ampīra stila vārti un tiltiņš", ir paredzēts papildināt ar puķu dobi, kuras novietojums, forma un augu sortiments atveido ūdenstilpni, pār kuru bija būvēts oriģinālais tiltiņš ar Ampīra stila vārtiem pie ieejas Franču dārzā. Upes gultnes iezīmēšanai izvēlētas dažādos laikos ziedošas zilas krāsas ziemcietes, lai radītu ūdens klātbūtnes efektu, bet ziedēšanu vēl paildzinātu viengadīgā salvija (Salvia farinacea "Farina Blue"). Pirmajam pavasara košumam izvēlēti krokusi (Crocus vernus "Grand Maitre"), kurus paredzēts stādīt starp ziemcietēm. Dobes zīmējumam nav precizēts stādījumu plāns, augus harmoniski izvietot grupās, lai dažādā lapojuma krāsa un struktūra simboliski veidotu ūdenstilpni.

Rekomendācijas augu stādīšanai un kopšanai.

Cirptie dzīvžogi.

Mūžzaļais buksis (Buxus sempervirens) izmantots zemiem, cirptiem dzīvžogiem, kuru plānotais augstums 40-50 cm. Bukša dzinumi labi pacieš regulāru apgriešanu. No auga iespējams veidot dažādas ģeometriskas figūras. Ja dzīvžogu intensīvi kopj, mēslo, laista, tam ir spēcīgi jaunie pieaugumi, sezonā krūmus ieteicams apgriezt 2–3 reizes: pirmoreiz maijā, kad gari jaunie dzimumi, bet otro reizi jūlija beigās, augustā. Ja sezonālie augšanas apstākļi ir labi, iespējams, dzīvžogs būs jācērp trīs reizes. Augus nedrīkst apgriezt karstā un sausā laikā. Bukšu dzīvžogu nepieciešams papildus mēslot, jo barības vielu trūkuma dēļ augs intensīvi neattīstīsies. Mēslo aprīļa beigās un jūnija beigās ar slāpekli saturošu komplekso mēslojumu. Bukši mēdz ciest no saules apdegumiem martā - lai bukši saulē neapdegtu, tos ieteicams noēnot ar agrotīklu. Reizēm ziemās bukšu krūmi mēdz apsalt, bet ņemot vērā, ka Latvijas ziemas kļuvušas maigākas, formējamam dzīvžogam buksis ir piemērots. Gadījumā, ja atsevišķi dzīvžoga krūmi aiziet bojā, ir iespējams piegādātājiem pasūtīt jau gatavu dzīvžoga posmu nepieciešamajā augstumā(kāds ir kopējais dzīvžogu augstums uz doto brīdi).

Augsnes substrātu sagatavo 40 cm dziļumā, augsnei pievienojot lapu kompostu ~30 %. Stādīšanas attālums cirptajiem dzīvžogiem ir 40 cm. Stādīšanu sāk no dobes stūra, lai dzīvžoga kontūra stūros būtu precīza. Atsevišķas vietās, kur jāpilda dzīvžoga kontūra (dobes I,C,E,F,K,L), krūmus stāda 2 vai 3 rindās, pamīšus, ievērojot stādīšanas attālumu, atsevišķās vietās var stādīt sabiezināti. Pilno plānoto dzīvžoga kontūru iegūst un veido pie dzīvžoga cirpšanas un jauno dzinumu apgriešanas.

Skuju koki.

Atsevišķi augošām tūjām (Thuja occidentalis "Little Giant") plānots gatavot atsevišķas stādvietas, kuru diametrs ir 60 cm un dziļums 60 cm. Augsnes substrātu sagatavo, auglīgajai augsnei pievienojot lapu kompostu ~20% un kūdru ~20%, jo PH līmenim ir jābūt 4,5 – 5,5. Stādīšanas attālumus skatīt plānā. Izvēlētā šķirne veido apaļu vainagu. Jaunos dzinumus piegriezt pēc nepieciešamības, lai tūja nezaudētu lodveida formu. Augu mēslošana 2-3 reizes sezonā, var lietot skujeņiem paredzētu mēslojumu. Atsevišķi augošos zemos skujeņus mulčēt ar priežu mizas vidējās frakcijas mulču 6 cm biezumā.

Rietumu tūja šķirnes ''Smaragd'' cirpti un veidoti kociņi (Thuja occidentalis 'Smaragd') jāstāda atsevišķi sagatavotās stādvietās, kuru diametrs ir 100 cm un dziļums 80 cm. Koks jāatsien pie 3 koka palisādēm(d=6cm). Augsnes substrātu sagatavo, auglīgajai augsnei pievienojot lapu kompostu ~20% un kūdru ~20%, PH līmenim ir jābūt 4,5 – 5,5. Cirpt 2-3 reizes sezonā, pēc nepieciešamības. Stādīšanas vietas skatīt plānā. Ja šādas šķirnes veidoti koki nav pieejami, izvēlēties piemērotāko alternatīvu, saskaņojot ar pasūtītāju. Augu mēslošana 2-3 reizes sezonā, ieteicams lietot skuju kokiem paredzētu mēslojumu.

Dekoratīvie koki.

Dārza centrā plānots dekoratīvais ķirsis (Prunus x yedoensis). Zied pirms lapu plaukšanas. Jāstāda atsevišķi sagatavotā stādvietā, kuras diametrs ir 100 cm un dziļums 80 cm. Koks jāatsien pie 3 koka palisādēm (d=7 cm). Augsnes substrātu sagatavo, auglīgajai augsnei pievienojot lapu kompostu ~30% un kūdru ~10%. Koka vainagu veido pēc nepieciešamības. Mēslo 2-3 reizes sezonā.

Ziemcietes.

Dobēs plānoti vidēji 9-13 augi uz 1 kvadrātmetru, atkarībā no augu izmēra, ar stādīšanas attālumu 20-30 cm, vienmērīgi jauktā stādījumā. Jauktais stādījums rada konkurenci un dabīgo atlasi, perspektīvā jāsaglabā šai vietai un augšanas apstākļiem piemērotākie augi. Izvēlēts saulainām un daļēji noēnotām vietām piemērots augu sortiments. Jānodrošina apkārtējo koku vainagu veidošana un sakopšana, lai neradītu papildus noēnojumu dekoratīvajam dārzam. Nepieciešamības gadījumā ziemcietes retināt, kā arī ierobežot ziemciešu ieaugšanu dzīvžogā, lai radītu piemērotus apstākļus dzīvžoga cirpšanai. Ziemcietes rudenī atstāt nenogrieztas, lai to stublāji pasargātu saknes no sala. Mēslo 1-2 reizes sezonā.

Rozes

Rozēm paredzēta saulaina, no vējiem pasargāta vieta dārza centrā. Augsnes substrātu sagatavo 60 cm dziļumā, auglīgajai augsnei pievienojot lapu kompostu ~20 % un kūtsmēslus ~20%. Sezonas laikā rozes papildus mēslo 3-4 reizes. Pirmo reizi pavasarī ar slāpekli saturošu mēslojumu, otro reizi jūnijā ar mēslojumu, kas satur fosforu, kā arī pēc pirmās ziedēšanas jūlijā. Savukārt, augustā jādod mēslojums ar palielinātu kālija daudzumu, lai augi var sagatavoties ziemai. Ziemā rozes ir jāpiesedz.

Parka rozes

Parka rozēm augsnes substrātu sagatavo 60 cm dziļumā, auglīgajai augsnei pievienojot lapu kompostu ~20 % un kūtsmēslus ~20 %. Rozes stāda ar attālumu 100 cm, lai veidotos rinda. Nevienmērīgi augošos jaunos dzinumus jāpiegriež. Vēlams nogriezt noziedējušos ziedus. Sezonas laikā rozes papildus mēslo 1-2 reizes. Pirmo reizi pavasarī ar slāpekli saturošu mēslojumu, bet augustā lieto mēslojumu ar palielinātu kālija daudzumu, lai augi var

sagatavoties ziemai. Parka rozes mulčēt ar priežu mizas vidējās frakcijas mulču 6cm biezumā visā apdobes platībā.

Sīpolpuķes.

Dekoratīvie sīpoli ir ilgmūžīgi, tie nav jāizrok un jāpārstāda katru gadu. Lielāko daļu dekoratīvo sīpolu sugu jāpārstāda ik pēc 2-3 gadiem, kad nodzeltējušas lapas. Dekoratīvo sīpolu sīpolus stāda oktobrī trīs sīpolu dziļumā. Sīpolpuķu audzēšanai nepieciešama irdena, trūdvielām bagāta augsne. Augsni sagatavo visā dobes platībā, stādīšana saskaņā ar specifikāciju.

Augu mēslošana. Vispārīgas prasības.

Augiem nepieciešama pamatmēslošana pavasarī, papildus mēslošana 1-2 reizes sezonā pēc nepieciešamības, kā arī rudens mēslošana, lai augi nostiprinātos ziemai.

Ieteicams minerālmēslojums pavasarī un veģetācijas sezonā Novatec Classic NPK 12:8:16(vai analogs) ir NPK granulēti minerālmēsli, kas papildus satur arī magniju, sēru, boru, dzelzi, cinku un nitrifikācijas inhibitoru (DMPP). Mēslojumu var lietot gandrīz visām dārzā esošajām kultūrām, gan dārzeņiem, gan augļukokiem, gan skābu vidi mīlošiem augiem - skujkokiem. Novatec Classic var izmantot gan pamatmēslošanā, gan augu papildmēslošanā. Mēslojumam pievienots nitrifikācijas inhibitors- speciāla viela, kas palēnina slāpekļa izšķīšanu, kā rezultātā tas mazāk izskalojas, augi optimāli izmanto slāpekli, tie ir zaļi un veselīgi. Šāda veida mēslojumu var iestrādāt agrāk un neuztraukties par slāpekļa lielajiem zudumiem. Nitrifikācijas inhibitors strādā 4-10 nedēļas, atkarībā no augsnes, klimatiskajiem un laika apstākļiem. Lietojums: (40-60g/1m²) granulas izkaisīt uz mitras zemes vai iestrādāt augsnē, cenšoties ievērot ieteicamās devas.

Ieteicams kompleksais rudens mēslojums dārzam ''Baltic Agro'' NPK 3:8:18 ar mikroelementiem (vai analogs) īpaši izstrādāts daudzgadīgo kultūru rudens mēslošanai. Lieliski piemērots ziemcietēm, rozēm, sīpolpuķēm, augļu kokiem un krūmiem un dekoratīvajiem augiem. Lietojums: (30-50g/1m²) granulas izkaisīt uz mitras zemes vai iestrādāt augsnē, cenšoties ievērot ieteicamās devas.

Ieteicams papildus lietot kādu no bioloģiskajiem līdzekļiem, piemēram, Biomix, kūdras eliksīru, Trihodermīnu. Tie palīdzēs augiem vieglāk pārstrādāt augsnē esošās barības vielas tiem uzņemamā formā. Lai augi būtu noturīgāki pret slimībām, var papildus lietot VaraVin 50 mēslojumu.

Laistīšana jānodrošina atbilstoši meteoroloģiskajiem apstākļiem un augu prasībām, rūpīgi izvērtējot nepieciešamību.

Apzaļumošanas risinājumu autore

Daina Freimane
Ainavu arhitekte (diploma nr.405794)